

Tolerantlıq ünvani - AZƏRBAYCAN!

Tolerantlıq hər bir xalqın xarakteri, teləcə də özünüifadə forması və həyat tərzidir. Bizim xalqımızın da, Azərbaycan xalqının da fərqliliyi və zənginliyi məhz tolerantlıq ənənələri ilə bağlıdır. Xüsusilə də, demokratiyanın təməl prinsiplərindən olan vicdan azadlığının təmin edilməsi və qanunun aliliyi baxımından tolerantlıq həm də cəhalətin, irqçılıyin, ksenofobiyanın süqutu, nəticə etibarilə isə cəmiyyətdə əmin-amanlıq, bəşəriyyətdə isə sülhün təminatına böyük bir tövhədir və xalqımız özünün qədim tarixə malik olan bu ənənələri ilə hələ də bəşəriyyətə tövhə verməkdədir.

Tarix boyu müxtəlif konfessiyaların, fərqli dini inanclara sahib çıxan xalqların birgə yaşadığı ölkə, diyar olan Azərbaycan haqlı olaraq, bəşər tarixində əmin-amanlıq nümunəsi olub. Ona görə əmin-amanlıq nümunəsi olub ki, bizim diyarımızda ayrı-ayrı etiqad və inanclara malik etnosların yüz illərlə əmin-amanlıq

şəraitində yaşamasında humanizm dəyərləri gözənlənilib. Özü də çox yüksək səviyyədə gözlənilib. Xalqımız tarix boyu hansısa fərqli inanca sahib olan tayfala, etnik qruplara, müxtəlif xalqların nümayəndələrinə, başqa dini inanclara sahib insanlara qətiyyən hansısa fərq qoymayıb. Bizim diyarımız hər zaman başqa millətlərin, ayrı-ayrı xalqların, etnosların belə rahat şəkildə məskunlaşdıqları diyar olub. Dini inancından, əqidəsindən asılı olmayaraq, insanlara bizim xalqımız tarix boyu zərər qədər də fərq qoymayıb. Bunu təsdiq edən faktlar, arqumentlər kifayət qədərdir və hələ də, günümüze qədər həmin faktlar göz önündədir.

Bizə məxsus olan tolerantlıq ənənələrini səbət edən faktlar kifayət qədər çox olsa da, tolerantlığın yüksək dəyərini səbət edən əsas fakt Bakıda "Fəvvərələr bağı"nın yanında erməni kilsəsinin mövcudluğunu hesab olunmaqdadır. Bu da səbəbsiz deyil. Əvvəla ona görə ki, tarix boyu ermənilərin, hayların bizim xalqımıza qarşı nə qədər xaincəsinə yanaşdığını bütün dünya ictimaiyyəti də çox yaxşı bilir. Yaxşı bilir ki, xalqımız tərəfindən nə qədər xoş münasibət bəslənilsə də, torpaqlarımızda məskunlaşdırılsalar da, hayların hər zaman xaincəsinə davranış sərgiləmələri qarşılığında onlara qarşı hansısa haqsızlıq, həqarət olunmayıb, onların inanclarına belə hörmətsizlik edilməyib. Bizim özümüzə məxsus olan ərazilərimizdə, daha dəqiq desək, ermənilər tərəfindən əsrin üçde birinə yaxın müddət ərzində işğal altında saxlanılan torpaqlarımızda məscidlərimizi işğalçı hayların viran etmələri, ibadət yerlərimizdə, məbədlərimizdə heyvan, xüsusilə də İslam dinində çox murdar və haram sayılan donuz saxlamaşları, həmin müqəddəs sayılan yerləri təhqir etmələri fonunda, hələ də paytaxt Bakıda erməni kilsəsi olduğu kimi qalır. Həmin kilsəyə dəyən, toxunan yoxdur və bunun özü ən böyük tolerantlıq nümunəsidir, hansıki, dünya xalqları bunu çox yaxşı başa düşürlər və xalqımızın məhz özünün öz tolerantlıq ənənələri ilə bəşəriyyətə hələ də tövhə verməkdə olduğunu qəbul da, etiraf da edir.

Uzun illər boyu, düz otuz ilə yaxın müddət

ərzində Azərbaycanla Ermənistanın müharibə şəraitində olduğunu ve ermənilərin azərbaycanlılara qarşı vandalizmini, hayların bizim dini inancımıza, ibadət yerlərimizə, müqəddəs məkanlarımıza təhqirəmiz münasibət bəsləmələrini nézərə alan insanlar tam məntiqi şəkilsə düşünə bilerdi. Ki, bu kilsə çoxdan dağıdıla bilerdi. Amma dünya ictimaiyyəti bir daha gördü və əmin oldu ki, bizim düşüncəmiz heç zaman nifrat üstündə qurulmayıb və bizim üçün tolerantlıq çox böyük bir dəyərdir. Nə dövlət, nə də əhali, insanlar, vətəndaşlarımız tərəfindən erməni kilsəsini dağıtmış təşəbbüsünə belə heç zaman olmaması, hazırda kilsənin tam təchizatı ilə mövcud olması haqlı olaraq, xalqımızın məhz tolerantlıq nümunəsi olduğunu təsdiq edən məqam sayılır.

Məsələ burasındadır ki, xalqımız üçün, ölkəmiz üçün tolerantlıq tarixi ənənəyə dayanır.

Heç kim üçün sərr deyil ki, bizim diyarımız, Odlar yurdu olan yurdumuz müsəlmanlar, xristianlar, yəhudilər üçün hər zaman yaşamaq üçün ideal məkan sayılıb və ideal məkan olub da. Tarix boyu hər kəs öz dini inancını, sosial fealiyyətini rahat şəkildə yerinə yetirə bilib və hələ də yetirə bilir, çünki xalqımız tarixən məzhəbler və millətlər arasında qardaşlıq aşılayıb. Yurdumuzu gelən

şəhərində yaşamasında humanizm dəyərləri gözənlənilib. Özü də çox yüksək səviyyədə gözlənilib. Ümumiyyətə, etiraf da edir ki, Azərbaycan bu göstəricisindən görə, dünyaya örnəkdir. Bu bir reallıqdır. Həqiqətən də başa da düşürlər ki, əgər tolerantlıq avropalı üçün hüquqi bir vəzifədirse, azərbaycanlı üçün bu mənəvi məsələ sayılır.

Dövlət səviyyəsində belə tolerantlıq xüsusi önəm verilir. Təbii ki, ölkəmizdə mövcud ictimai sabitliyin, vətəndaş həmrəyliyinin və etnik dini tolerantlığın milli siyasetin məntiqi nəticəsi olduğu da təkzib edilə bilməz. Dini tolerantlıq sahəsində əldə edilən uğurların məhz dini zəmində ekstremitizmə və ayrı-seçkiliyə qarşı mübarizədə faydalı nəticə verdiyi də göz önündədir. Azərbaycan üzərindən düşən mənəvi borcu, tolerantlıq ənənələrini layiqince davam etdirmekdədir. Əgər müstəqilliyinin ilk dövrlərində Azərbaycan dünyada gedən dinlər və mədəniyyətlərə dialoq prosesinin aktiv iştirakçı idisə, indi artıq demek olar ki, bu prosesin hərəkətverici qüvvəsinə çevrilib. Hər kəs çox aydın şəkildə görür ki, Azərbaycan beynəlxalq məqyasda dinlərə dialoq mərkəzine çevrilməkdədir. Son illərdə Dünya Dini Liderləri Sammitinin, MDB Dinlərəsi Şurasının, MDB Müsəlmanları Məşvərət Şurasının, Qafqaz Xalqları Ali Dini Şurasının toplantılarının Bakıda keçirilməsi bunun, ölkəmizin məhz beynəlxalq məqyasda dinlərə dialoq mərkəzine çevrilməkde olduğunu təsdiqi olaraq qeyd edilir. Bundan başqa, 2009-cu ildə paytaxt Bakının məhz İslam Mədəniyyəti paytaxtı elan edilməsi, İSESKO tərəfindən 2018-ci il üçün "Naxçıvan İsləm mədəniyyətinin paytaxtı" elan edilməsi, Gəncənin və Şəkinin də "İslam mədəniyyətinin paytaxtları" layihəsində iştirak etmələri dönya ölkələrə tolerantlığın yüksək səviyyədə inkişaf etdiyi məkan kimi etimad göstərməsinin nəticəsidir. Deməli, məhz xalqımızın özünün tolerantlıq ənənələri ilə bəşəriyyətə tövhə verməkdə olduğu artıq beynəlxalq məqyasda da qəbul və etiraf olunur.

Inam Hacıyev